

**„A város nem való egy falusi embernek”
A városiak jelenléte egy székelyföldi falu életében**

Jelige:kes202

2024.07.10.

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	2
Kivonat.....	3
Bevezetés.....	4
Szakirodalmi áttekintés	5
1. A városról vidékre való költözés.....	5
2. Beilleszkedés a vidéki életbe.....	7
3. Nostalgia/vidéki idill	9
Módszertan	12
Kutatási kérdések.....	13
Terepismertető	13
Kutatási eredmények	13
1. Vidékre! Miért és hogyan?	13
2. A városiak jelenléte, beilleszkedése	17
3. A falu szerkezeti felépítése	20
4. Hogyan látja Kálnokot?.....	21
5. Pozitív és negatív falukép	22
6. Községi élet	23
Összegzés	27
Irodalomjegyzék.....	30

Kivonat

A városról vidékre való vándorlás nagymértékben befolyásolta a vidék átalakulását. Ez a fajta változás kiváltképp a vidék térbeli és közösségbeli aspektusain észlelhető. A retradicionálizációnak és városiasodásnak köszönhetően a vidékiek és a városról kiköltözöttek kapcsolatának az intenzitása nagymértékben átalakítja a társadalmi együttélést. A településen belüli hely-/térhasználat szintén sokat elárul a vidékiek és a városiak kapcsolatáról.

A dolgozatban központi helyet kap a vidék átalakulásának megértése, melyben jelentős szerepet tölt be a város közelsége, és a városiak nagymértékű letelepedési szándéka. A kutatás fő célja választ kapni arra a kérdésre, hogy mi motiválja a városiakat a vidékre való költözésben, valamint a városi motívumok jelenléte vidéken. A feltárás kvalitatív módszerek segítségével történt, ezen belül az interjú módszerével, amelynek során őslakosok és beköltözöttek voltak megkérdezve, illetve megfigyeléssel.

A város közelsége nagymértékben meghatározta az őslakosok életét, már a rendszerváltás előtt is, ami a munkalehetőségek és az oktatás szintjén jelenik meg. Továbbá a rurális térség átalakulásában számottevő szerepet játszottak a városból kiköltözöttek, akik beilleszkedési hajlandóságukkal és a falusi tér megszokottól eltérő használatával változást hoztak Kálnok közösségi életébe.

Bevezetés

A vidéki térségek átalakulása, az elmúlt évtizedekben nagy változásokon ment keresztül, amely számos dimenzióán át megfigyelhető. A városról vidékre való vándorlás talán az egyik legmeghatározóbb tényező a vidék átalakulásában. Ez a fajta átalakulás különösen megfigyelhető a városhoz közeli falvakon.

A kutatásomat egy székelyföldi kis településen folytattam, Kálnokon, amely 10 km-re található Sepsiszentgyörgytől, és Sepsikőröspatak községhez tartozik. A város közelségéből adódóan már a múlt rendszerben megfigyelhető volt az a tény, hogy a falu lakói szívesebben ingáztak a városba, ami a munkahelyeket és az iskolákat illeti. A '80-90-es években ez a jelenség még inkább észlelhető volt a falu életében, melyet a kollektív gazdaság megszűnése még inkább felerősített. Ebből adódik az a tény, hogy a város közelsége mindig befolyásolta a falusiak életét.

Kutatásom fő célja a falu térbeli és közösségbeli átalakulásának megértése és vizsgálata. Választ kerestem arra a kérdésre, hogy mi lehet az oka a városiak kiköltözésének, milyen mértékben van befolyásoló szerepe a város közelségének? Továbbá választ szerettem volna kapni a városról kiköltözöttek beilleszkedési, valamint az őshonos falusiak befogadó hajlandóságára is.

A kutatási témám kiválasztásában lényeges szerepet töltött be az a tény, hogy a családom tagjai is olyan kálnoki lakosok, akik a városból költöztek ki. Saját tapasztalatom és megfigyeléseim által szembetűnő közösségi, hagyománybeli és térbeli változások készítettek a téma feltárására, megértésére.

A dolgozatom szerkezeti felépítését tekintve két nagy részre osztható. Az első rész az elméleti megközelítéseket tartalmazza, mivel ezek segítségével könnyebben megérthetjük a vizsgált jelenséget, továbbá átláthatóbbá válik a dolgozat célja. Ezért, a következő fogalmak pontos megértésére helyeztem a hangsúlyt: 1. városról vidékre való költözés háttere és típusai; 2. vidékre való beilleszkedési nehézségek; 3. a nosztalgia/ vidéki idill befolyásolhatja-e a rurális térségbe való költözést. A második nagy részben bemutatásra kerül a kutatás módszertana, a vizsgált település rövid ismertetése, az adatok elemzése, valamint egy rövid összegzés.

Szakirodalmi áttekintés

1. A városról vidékre való költözés

A városról vidékre való vándorlást sokféle megközelítés tárgyalja, mint például a szuburbanizációról vagy akár az ellenurbanizációról szóló elméletek. A vidékkutatók ezt a fajta vándorlást a migráció egyik típusának tekintik (Csurgó, 2013).

Az urbanizációnak köszönhetően a vidéki térségek folyamatos átalakuláson mentek keresztül, amely a mezőgazdaságban, valamint a vidékfejlesztésben nyilvánult meg. Ez a folyamat nagyon lassú, ennek köszönhetően a rurális térségek kismértékű változásokon mennek keresztül (Paveliuc - Olariu, 2011).

A 2000-es évek Romániájában nőtték ki magukat a szuburbánus területek, melyek leginkább rurális jellegűek. Megfigyelhetők olyan új város körüli települések, amelyek alig érzékelhető gazdasági valamint társadalmi kapcsolatban állnak a várossal, viszont vannak olyan települések is, melyek teljesen összeolvadtak a várossal (Pásztor, 2016).

A városról vidékre való költözés olyan migrációs folyamat, ahol a célterület az előző lakóhelytől nem messze található. A költözést, annak távolságát, a költözés gyakoriságát, motivációt és életstílust tekintve nem mondható a városról kiköltözöttekre, hogy homogén csoportot alkotnának, mivel ezek sokféle aspektusból vizsgálhatók és sokszínűséget mutatnak (Csizmady & Csurgó, 2012).

A rendszerváltás következtében a városi lakosságnál folyamatos csökkenés volt megfigyelhető, mivel a veszteséges állami nagyvállalatok bezártak, ezért a városiak olcsóbb lakhatás érdekében, az agglomerációkba, valamint elhagyott vidéki településekre kezdtek költözni. Az ellenurbanizáció, vagyis az a városról történő kivándorlás, amikor a várostól távolabb eső rurális térségbe költöznek ki, és a szuburbanizáció során, nem játszik szerepet a távolság kérdése. Az agglomerációba való költözés esetén a városiak nem hagynak fel az addigi életvitelükkel. Munkahelyeik továbbra is a városhoz kötik őket, és ott végeznek minden szabadidős tevékenységet is. A falura költözés legnagyobb motivációja a természet közelsége, az egészséges életmód, nyugalom. A városiaknak van egy kialakult „idilli” képe a vidékről, ami nagyban befolyásolja a vidékre költözésük szándékát (Tomay & Völgyi, 2022).

Az ellenurbanizáció és a szuburbanizáció folyamatában leginkább feltett kérdés, hogy mi a költözés motivációja? Legtöbbször azt állítják, hogy a városból vidékre való költözés

meghatározó okai a foglalkoztatási lehetőségek, gazdasági tényezők, mint például az olcsóbb lakhatás. Valamint motivációként szolgálhatnak az emberi értékek és az életmódváltáshoz kapcsolódó cselekvések (Csurgó, 2013)

Chefonova és mtsai. (2017) szerint, a rurális térségek fele mutató, nagymértékű mozgást elősegíti a táj szépsége, a nyugalom, valamint kulturális okok, ezt a fajta vándorlást „kényelmi migrációnak” nevezi (Chefonova et al., 2017).

Az ellenurbanizáció olyan emberi vágyakat szemléltet, mint például a nagyvárosi környezettől való távolmaradás, valamint a vidék bemutatásának fontossága (Chefonova et al., 2017).

A vidékre költözés másik megközelítési módja a dzsentrifikáció. A dzsentrifikáció meghatározását tekintve egy olyan folyamat, „amely során egy-egy belső városrészbe vagy kedvező fekvésű vidéki településre, annak felújításával, fizikai megújulásával párhuzamosan új, a korábbi lakosságnál magasabb státuszú középosztálybeli beköltözők érkeznek, akár bővítve, akár kiszorítva a korábbi lakosságot” (Tomay & Völgyi, 2022, pp. 69-70).

Nem tudjuk a vidéki és a városi dzsentrifikációt összehasonlítani, mivel vidékre olyan felső- és középosztálybeli városiak költöznek, akik a saját értékeiket és vízióikat próbálják meg megvalósítani, ezáltal befolyásolva a település gazdasági, társadalmi és természeti adottságait (Tomay & Völgyi, 2022).

A dzsentrifikáció és az ellenurbanizáció között az a különbség, hogy a dzsentrifikáció egy meghatározott osztálycsoportra vonatkozik, míg az ellenurbanizáció nem csak a középosztály vidékre való költözését vizsgálja/jelenti (Tomay & Lajos, 2022).

Kálnok esetében a vidéki dzsentrifikációs folyamat a jellemző, mivel a falu nem tekinthető Sepsiszentgyörgy szuburbánus területként és túlnyomó részt középosztálybeli városiak költöznek ki.

Szuburbánus területnek nevezik azokat a területeket, amelyek a város peremén helyezkednek el, közvetlen kapcsolatban vannak a várossal, kölcsönös függőség alakul ki a város és a szuburbán terület között (Negru, 2006).

A betelepült új lakosok heterogenitásának köszönhetően, amely társadalmi-gazdasági, életmód, elvárások szintjén nyilvánul meg, Rivera és Tolosana (2022) három csoportba sorolta a vidéki migráció módjait:

1. Körülményes migráció: ebbe a profilba olyan lakók tartoznak, akik aktuális helyzettük elfogadása érdekében döntenek a vidékre való költözés mellett. Döntésükben nagy szerepet

játszik az olcsóbb lakhatás, valamint az alacsonyabb megélhetési költség, viszont városi életüket nem hajlandók a vidéki élethez alakítani, és nem zárkóznak el a városra költözés gondolatától sem. Ebbe a csoportba leginkább fiatalok tartoznak, akik a családi ciklus elején vannak

2. Tapasztalati elvonulós migráció: heterogén csoport alkotja, mivel saját vágyaik elérése érdekében költöznek vidékre, legnagyobb motivációjuk, hogy városon kívül éljenek. Ugyanakkor nem hajlandók teljesen felhagyni városi életükkel, ezért megpróbálják kombinálni a kettőt. Az új lakók nem mutatnak érdeklődést a település iránt, a szomszédokkal való kapcsolat is csak alkalmi. Az új kapcsolatok kialakításában semmilyen külső tényező nem akadályozza őket, csupán a saját érdektelenségükkel magyarázzák ezt az állapotot. Náluk csak a gyerekvállalás mozdíthatja elő a beilleszkedést.

3. Tapasztalati nyitási migráció: fontos számukra a helyi életben való részvétel, a falu újraélesztése, valamint a helyi sajátosságok megismerése.

A kategóriák a vizsgált településen is beazonosíthatók, viszont a Kálnokra kitelepültek esetében sokkal árnyaltabbak a szándékok, ezért a fent említett kategóriák közt átfedések, illetve új kategóriák is megfigyelhetők, melyeket az elemzés részben szemléltetni is fogok (Rivera Jasús & Tolosana Sanz, 2022).

2. Beilleszkedés a vidéki életbe

A vidékre való beilleszkedést nagyban befolyásolja a városiasodás, valamint a retradicionálizáció. A városiasodásnak köszönhetően változások figyelhetők meg a társadalmi élet szintjein, mivel a falvakban élők nem ápolnak olyan szoros kapcsolatokat, ezáltal csökken a kapcsolatok intenzitása. A retradicionálizáció viszont ennek pont az ellentéte, mivel ennek az alapja az, hogy a városból kiköltözöttek aktívan részt vesznek a közösségi életben. Ennek a hatására a vidék esztétizálódik, ezáltal változások figyelhetők meg társadalmi, gazdasági és kulturális szinteken is (Csizmady & Csurgó, 2012).

Egyes lakosok számára a vidék túlságosan „igazinak” mutatkozik, mivel ami vonzónak tűnt a vidéki életben, az elrettentővé alakulhat át. Ennek köszönhetően a vidéki szabad élet túlságosan elszigetelté válhat. A városiak számára pontosan ezért tűnik jó alternatívának egy városkörnyéki településre költözni (Chefonova et al., 2017).

Az őslakosok és a városról kiköltözöttek közti konfliktusok típusai függnék a városiasodás és a retradicionálizáció folyamatától. A városiasodást vizsgáló kutatások megállapították, hogy a városhoz közeli falvakba való költözés oka kizárólag a természet közelsége. Nem hajlandók megválni a városi életformájuktól, kitartanak a városi normák mellett, a vidéki lakhelyüket, csak alvótelepülésként használják. Számukra a vidék mindössze csak a kertvárosi életet szolgálja ki. Mindezen tényezők miatt alakulhat ki az őslakosok és a kiköltözöttek között felszín alatti, vagy akár kirobbanó konfliktus (Csizmady & Csurgó, 2012).

A retradicionálizációhoz viszont az a csoport tartozik, amelynek a természet mellett fontos a közösség és a hagyomány. Mindennapi életüket próbálják a vidéki életforma szerint alakítani és aktívan részt vállalnak a közösség életében. Aktivitásuknak köszönhetően a helyi közösség átalakulhat, mivel próbálják a vidékiségi elemeket felerősíteni, mint például a hagyományok újraélesztése iránti törekvések. Ezen emberek és az őslakók között nem jellemző a konfliktus, egészen addig, míg nem sértik meg a helybeliek hagyományait és értékeit (Csizmady & Csurgó, 2012).

A közösségnek olyan embercsoportot nevezünk, amelynek tagjai közös jellemzőkkel bírnak. Két közösségtípust különböztetünk meg: 1. etikus közösségek – státuszhasznosságok hozzák létre (lakhely, foglalkozás, etnikai hovatartozás); 2. „emikus” közösségek – tényleges értékek határozzák meg (hit, barátság) (Sandu, 2011).

A városiasodás és a retradicionálizáció mellett megjelenik még egy harmadik típus is, ami nem más, mint a „vidéki családi idill”. Ennél a típusnál megfigyelhető az előzőekben tárgyalt két típusnak a keveredése. A városiasodás elemei megjelennek az életmódjukban, viszont fontos számukra a vidéki életmód is, mint például a szomszédsági kapcsolat (Csizmady & Csurgó, 2012).

A társadalmi együttélésben nagy változásokat eredményeznek az új lakók, mivel a beilleszkedési hajlandóságuk nagyon erős konfliktusforrás lehet, amely befolyásolja a társadalmi együttélést (Csizmady & Csurgó, 2012).

Mivel a városiak nincsenek hozzászokva a falusi életmódhoz, ezért több konfliktusforrás is lehet a falusiakkal. Az egyik ilyen ellentétforrást képezhetik a nyelvi különbségek, mivel kellemetlenséget okozhat az egymás megértésében, ugyanakkor az eltérő értékrendek, valamint a státuszkülönbségek is befolyásolhatják az új lakosok beilleszkedését. Egy faluközösségben való együttélésnél fontos az elfogadás valamint az együttműködés, viszont ezek betartása kimondottan nehéz egy heterogén közösségben.

A településen belül különböző részek alakulnak ki, melyek különböző kategóriák szerint csoportosíthatók, mint például státusz vagy akár használati mód szerint. Jól elkülönülnek a városról kiköltözöttek és a falusiak, a szegények és a gazdagok. Csizmady és Csurgó öt részre osztotta a településeket. Az első, az ófalu vagy óváros, amelyre jellemző, hogy középosztályba tartozó őslakosok lakják. Itt a lakosok őrzik még a falu jellemvonásait, ebből adódóan nem túl népszerű az értelmiségiek körében. Erre a részre nem tipikus tevékenység a lakócsere, ez csak az idősebbek halálával valósul meg. A második rész nem más, mint az átalakuló üdülőterületek, új parcellázások. Majdnem minden településen vannak üdülőterületek, melyek akár önálló településsé is nőhetnek. Az új parcellázások a falu határára jellemzőek és ennek következményeként a betelepültek aránya itt magasabb. Ugyanakkor a településeken található a „szegénynegyedek”, a településhez tartozó egyéb kül- és belterületek, valamint az agglomerációs központok, ipari parkok (Csizmady & Csurgó, 2012).

A vizsgált településen belül nagyon jól behatárolható az előbb említett kategóriák közül a státusz szerinti elkülönülés, mivel nem minden városról kiköltözöttre jellemző a falusiakkal való keveredés. Természetesen ez függ a beilleszkedési hajlandóságtól is. Továbbá Kálnokon is észlelhető a Csizmady és Csurgó által behatárolt falurészek többsége, mivel az ófaluban őslakosok valamint azok a betelepültek élnek, akik a hajlandóak beilleszkedni a falu életébe. A falu határában, az új parcellázásoknak köszönhetően üdülők jöttek létre, melyek mára már a városról kiköltözöttek lakhelyévé alakultak át.

3. Nostalgia/vidéki idill

A nostalgia értelmezésünk szerint sóvárgás a múlt iránt, amely nem pusztán csak vágy, hanem egy olyan visszaemlékezés, ahol felelevenednek az érzések és a hangulatok. A nostalgia érzete nem feltétlenül csak olyan dolgok valamint események után alakulhat ki, amiket tapasztaltunk, hanem azok után is, amelyeket nem. Ezáltal a nostalgia tanulható, amelyhez nagyban hozzájárulnak a modern technika eszközei (Csurgó, 2014).

A vidék meghatározásában fontos szerepet tölt be az idillikus, nostalgikus arculat, amelyet szembeállítanak a személytelen várossal. A vidékidill ebből kifolyólag nostalgia, a közösségérzet, a hagyományok, a természetközelség iránt, mely a globalizációnak és az individualizációnak köszönhetően felerősödött a városi társadalom életében. Ezért a vidéki

imázs lényeges funkciót tölt be a városról vidékre való vándorlás és a vidéki turizmus esetén (Csurgó, 2014).

A vidéki idill létrehozói a városi lakosok, akik minden idillikus kép megalkotásában, a vidéki képet ellentétbe állítják a városi képpel, azaz a zsúfoltággal, az iparral, a zajjal, mindemellett különböző eszközökön, reklámokon keresztül formálják azt. A mezőgazdaság szerepének csökkenése nincs hatással a vidéki idillre, mivel még mindig az egyik legfontosabb jellemzője a nyugalom, a harmónia mellett (Csurgó et al., 2023).

Az utóbbi években a vidék meghatározó eleme a visszavágyódás. Megfigyelhető a turisták vagy akár a kiköltözöttek körében, hogy keresik a természetet, egy közösséghez szeretnének tartozni és a hagyományok megőrzését tartják fontosnak. Ennek a következményeként figyelhető meg, hogy egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek a vidéki települések a hagyományok megőrzésére, valamint a kulturális örökségük ápolására. A városról vidékre költözöttek szempontjából alapvető tényező az esztétika. Ez a fajta esztétizálás a nosztalgiában gyökerezik, mivel a városiak számára felértékelődnek a nemzeti kulturális hagyományokat felelevenítő dolgok, mint például a parasztházak iránti vonzódás, mivel ez a vidéki múltat eleveníti meg (Csurgó, 2014).

A rurális idillt három típusra lehet osztani, amelyben különböző arányban keverednek a természet romantizálása, hitelessége, a vidék harmonikus élete utáni nosztalgia. Az első altípus a pásztori idill, amelyben hangsúlyozva van a kézművesség és a mezőgazdaság. A második a természeti idill, ide az olyan természet tartozik, amely távol van a civilizációtól. Valamint a sportidill, amely szerint a vidék egy „játsszótér” (Kovách, 2012).

A visszaemlékezés kiemelkedő jelentőséggel bír a vidéki turizmus fellendülésében. A vidéki rendezvények által felerősödik az emberekben a hagyományaik iránti nosztalgia, melyek előrelendíthetik a vidéki turizmust. Ebben az esetben viszont már nem beszélhetünk hagyományőrzésről, mivel ez inkább csak azt a célt szolgálja, hogy gazdagítsa a turisták számát. A turizmus fellendítése hatással van a nemzeti identitás újraalkotására is (Csurgó, 2014).

A vidéki rendezvények által elősegített turizmus nem járul hozzá a hagyományok fennmaradásához, épp ezért lényegesnek tartom, hogy minél inkább megvédjük a hagyományainkat, ezáltal ugyanúgy erősíteni tudjuk nemzeti identitásunkat.

A vidéki idill a városiak számára egy egzotikum, mivel ők vágyakoznak egy olyan idillikus vidéki kép után, amit saját magukban alakítanak ki, vagy amilyeneket a televízióban,

regényekben, novellákban érzékelnek. Ugyanakkor elutasítóak is a vidékkel szemben, mivel számukra a vidék nem tudja biztosítani a megszokott városi civilizációt (Kovách, 2012).

A vidéki idill szorosan összefügg a lokális identitással, mivel az imázs egyik meghatározó eleme a közösség. A közösségi identitás kialakulásában fontos szerepet tölt be a hagyomány, a történelem és az emlékek. A vidéki közösségi identitás pozitívan hat a vidéki idillre, amely motiválja a városiakat a vidékre való költözésre (Csurgó & Szatmári, 2014).

A szomszédsági kapcsolatok kialakítása elősegítheti a betelepültek közösségi identitásának erősödését, amely a beilleszkedésükben játszik kiemelkedő szerepet. A szomszédság nemcsak a közösségi életben tölt be fontos szerepet, hanem a társadalmi kapcsolattartásban is, mivel ezáltal kifejezésre kerül a másokkal való „lét” igénye és az együttműködés (Coman, 2002).

Módszertan

A kutatási témám feltárásához kvalitatív módszert alkalmaztam, ezen belül az interjú-módszert, valamint a megfigyelés módszerét. Mint már említettem jómagam is a városról költöztem ki, ezért saját tapasztalatommal és megfigyelésemmel tudom kiegészíteni a kutatott témát, azáltal is árnyalva az eredményeket. Az interjúalanyaim viszonylag heterogén csoportot alkottak, mivel különböző életkorúak, neműek voltak. Ugyanakkor a falu életében is különböző szerepeket töltöttek be. A 9 interjúalanyom közül: 1 őslakos kálnoki, 2-t a múlt rendszerben helyeztek Kálnokra (őket őslakos kálnokiaknak tekintettem, mivel több, mint 30 éve kálnoki lakók, és itt is alapítottak családot). A városból kitelepült alanyokat, két csoportra osztanám: 1. több, mint tíz éve kálnoki lakó (3 alany); 2. kevesebb, mint öt éve kálnoki lakó (3 alany).

A dolgozat könnyebb megértése érdekében, interjúalanyaimat három csoportra osztottam, ezért a következőkbe így fogok rájuk utalni: 1. kálnokiak (őshonosok); 2. városi-falusiak (hosszabb ideje a falu lakói, továbbá mély vidéki gyökerekkel rendelkeznek); 3. városiak (rövid ideje élnek Kálnokon).

Az interjúkról hangfelvételt készítettem az alanyok beleegyezésével, melyeket a könnyebb feldolgozás érdekében írásos formába is átgépeltem. Vizsgálatom alatt félig strukturált interjúkat használtam, mivel az előre meghatározott témakörök nem zárták ki a további kérdéseket, ezáltal sokkal rugalmasabban tudtam reagálni az interjúalanyok válaszaira. A feldolgozásban nagy segítségemre volt az interjúk vezérfonala, mivel ennek a segítségével kódoltam az interjúkat. Az interjúkat, az alanyaim saját lakásában készítettem el, a komfortérzet fenntartása érdekében.

Kutatásom tekintetében fontos szerepet játszik, hogy a kilenc alany közül mindenkinek szoros kapcsolata van/volt a várossal, legyen az iskola vagy munka. Valamint a generációs különbségeknek és az alanyok kiköltözésének az ideje segített olyan összefüggéseket találni, melyek segítségével sikerült tisztább képet alkotni az őshonos kálnokiak és a városról kiköltözötték kapcsolatáról, nem utolsó sorban a falu közösségi életének az átalakulásáról. Az interjúalanyaim személyazonosságának megőrzése érdekében monogramokkal jelöltem az interjúkat, ezért a tőlük idézett szövegrészeket is ezekkel fogom lehivatkozni.

Kutatási kérdések

Kutatásom során a következő kérdéseket fogalmaztam meg:

1. Milyen hatást gyakorol a város közelsége Kálnokra?
2. Milyen tényezők befolyásolják, és mi motiválja a városiakat rurális térségbe való migrációjukban?
3. Milyen beilleszkedési különbségek figyelhetők meg az új lakók közt?
4. Hogyan viszonyulnak a kálnoki őslakók az újonnan beköltözött városiakhoz az újonnan érkezők percepciói alapján?
5. Milyen változások mentek végbe Kálnok közösségi életében az városiak megjelenésével?

Terepismertető

Kálnok, Sepsiköröspatak községhez tartozó kis település, amely Sepsiszentgyörgytől körülbelül 10 km-re található. Mindkét tény (nem községközpont, és a város közelsége) nagy jelentőséggel bír az esettanulmányom szempontjából, melyeket a következő alfejezetekben még bővebben kifejtek. A falut székely-magyarok lakják, mely identitás a városiasodásnak köszönhetően sem gyengült meg.

Látványosságait tekintve Kálnok büszkesége az unitárius és református templom, valamint a templomokhoz tartozó haranglábak. Ugyanakkor kiemelt helyet tölt be Kálnok történelmében a több száz éves tölgyfa.

Lakosságot tekintve Sepsiköröspatak községben a statisztikai hivatal (INS) által közzétett adatok szerint, 2015-2022 között kismértékű növekedés volt megfigyelhető, mivel 2015-ben 2428 lakos volt bejegyezve, 2022-ben viszont 2459 (INS, 2024). A létszámnövekedés ellenére, ezek az adatok nem zárják ki a nagymértékű városból való kiáramlást, mivel a párhuzamosan történő elvándorlás szintén jellemző a falu lakosságára.

Kutatási eredmények

1. Vidékre! Miért és hogyan?

Az interjúim első kérdései közé tartozott az alanyok eddigi lakhelyeinek a megismerése, mivel a kutatásom egyik fő célja megtudni, hogy miért költöztek Kálnokra, valamint miért nem hagyták el a települést. Továbbá ebben a fejezetben tárgyalom, hogy az alanyaim hogyan próbálják az életüket a vidéki környezet szerint alakítani.

Az interjúalanyok közt hatan voltak, akik a városról kitelepültek, migrációs folyamatukban nagy szerepet töltött be a falusi környezet jelenléte. Ahogy azt már említettem, a városiak esetében egyik legerőteljesebben jelenlevő motivációs tényező nem más, mint a vidékről alkotott imázs.

A városi-falusiak számára, a természet közelsége mellett fontos tényező volt a falusi életmód folytatása, ezért az állattartás, valamint a kertészkedés a mindennapjaik részét képezi. Továbbá megemlítik, hogy a gyerekek nevelésében is fontos tényező volt a falusi világ megismertetése. A szakirodalom szerint a városi-falusi alanyaim reprezentációs szempontból a „vidéki családi idill” típusba tartoznak, mivel megjelennek náluk olyan elemek, amelyek szerint ebbe a típusba sorolhatók. Például az egyik alanyomnál kiemelt szerepet kaptak az interjú során a szomszédsági kapcsolatok, a másik pedig kiemelte, hogy mindenkivel jó viszonyt ápol a faluban. Valamint mindketten végeznek tipikus falusi tevékenységeket, mint például a kertészkedés.

„Amikor eljövök haza, akkor mindig van itt valami... kertben, ott is rengeteg málnát ültettem, satöbbi, rengeteg mezei, tehát ilyen kerti munka van.” Sz. Sz.

„Amúgy nem szerettem sohase a városon, mert zárt környezet a város. Az nem egy falusi fiatalembernek, egy falusi embernek való, nem érzi jól magát ebben. A költözéseimnek oka a szabadság. A mozgás, az egészséges életmód... valamint a gyerekeimnek az életfelfogása is. A másik meg az, hogy az ember próbál saját maga előállítani egy egészségesebb ételt, amit megeszik.” K. J.

Az alanyaim szerint a városaik a csendért, a nyugalomért, életmódváltás szempontjából költöznek a faluba.

A városról való kiköltözést: *„az életmódváltás mindenképpen befolyásolja” K. M.*

„Ők azért jönnek ki, szerintem azért jönnek, hogy a csendet, a nyugalmat megkapják, ne függjenek. A városi pörgésből kijönnek, inkább nyugalomra vágnak.” Sz. Sz.

Ezt a megállapítást a városiak alá is támasztották, mivel mindegyiknél a költözést kiváltó ok nem más volt, mint a természet, a csend, a nyugalom. A hely kiválasztása véletlenszerűen történt, semmilyen, a faluhoz való kötődés nem volt megfigyelhető. Ahogy Kovách (2012) megfogalmazta, a városiak kíváncsiak a magukban kialakított kép után, amit a természetről alkottak.

„amit nem tudtam elengedni, maga a táj, a csend, a természet, hogy nagyon szép és csendes.” K. A.

Az alanyaik között egy külön kategóriát alkotnak azok, akik nem saját akaratukból költöztek a faluba, hanem kötelezték őket, viszont saját érdekeik miatt maradtak. A kommunizmus idején, képzettségük miatt, Kálnokra helyeztek az alanyaik közül kettőt. Letelepedésük oka a család volt, mivel mind a ketten kálnoki lakossal házasodtak. Náluk is megfigyelhető volt az a tény, hogy falun nevelkedtek, ezért nagyban befolyásolta őket a falusi identitás. Mindketten a falu kiemelt tagjai voltak, mivel az egyik alanyom a falu tanítónője, a másik meg a kollektív gazdaság könyvelője volt.

„Kihelyeztek ide a kőröspataki kollektívba, és akkor idejöttem, és itt mentem férjhez, itt ismertem meg az uramat.” K. M.

„Tanítóképzőt '85-ben végeztem, kihelyezést kaptam Kálnokra, és azóta itt vagyok. Három évre, hogy ideköltöztem, férjhez mentem, tehát én jövevény vagyok, nem hozomány. A férjem idevalósi, úgyhogy én ide örökösdtem.” T. E.

A definíció szerinti őslakó kálnoki személynek meg sem fordult a fejében, hogy elhagyja a falut. Nála nagyon erős közösségi identitás volt megfigyelhető, ami a közösségért végzett tevékenységekben nyilvánult meg. Valamint a család iránti elköteleződés is meghatározta a faluban maradást, ezért a falu elhagyását képtelenségnek tartotta.

„Kálnokon nőttem fel. A szüleimnek sem volt soha olyan szándékuk, hogy elköltözzenek... soha meg se járt az eszem, az, hogy más településre, vagy más országba. Tehát még településre sem szerettem más településre költözni. Itt annyira megszoktam.” SZ. A.

Az elméleti részben is ismertettem a városból történő kivándorlás három típusát: ellenurbanizáció, szuburbanizáció, valamint a dzsentrifikáció. Ezek közül a kálnoki lakosokra a legjellemzőbb a dzsentrifikáció, mivel a városról kitelepültek változásokat eredményeztek. Ezek a változások elsősorban a falu szerkezeti, valamint kulturális átalakulásán érzékelhetők. Ugyanakkor nem csak a dzsentrifikáció jellemzői, hanem a szuburbanizáció jele is nagymértékben megfigyelhető a vizsgált településen. A várossal való kapcsolat még mindig nagyban hozzájárul a kitelepedési szándékhoz és az életmódváltáshoz.

„Annyira nem fenntartható, hogy kilométereket, sok-sok kilométert kocsikázunk minden nap.” K. K.

Rivera és Tolosana (2022) szerint a vidéki migrációnak három formája van, ami nem más, mint a körülményes migráció, a tapasztalati elvonulósos migráció, és a tapasztalati nyitási migráció. A három kategória nagyon tágan osztályozza az új vidéki lakosokat. A kálnoki kitelepültek esetén szintén három kategóriába osztanám a lakosokat, de azt fontosnak tartom megemlíteni, hogy a kategóriák közt átfedések is létrejöhetnek:

1. Az első kategóriába tartoznak azok a lakosok, akik csak a vidéki idillikus kép valamint a város közelsége miatt költöztek Kálnokra. A falu peremére húzódtak, ezáltal is jelezve, hogy nem hajlandóak részt venni a falu életben, megtartva városi identitásukat nincsenek kapcsolatban a szomszédokkal. Nekik a „zárt romantizálók” elnevezést adnám.

2. A második kategória esetében a lakosok első számú motivációja a vidéki idill megélése. Számukra is a város még mindig kiemelkedő szerepet tölt be az életükben. Jellemzően a falu peremén élnek, viszont próbálják életüket a falusi életvitelhez alakítani (kerti munka, szomszédsági kapcsolatok fenntartása), továbbá kapcsolódni Kálnok életéhez. Ezt a csoportot a „nyitott romantizálók” kifejezéssel írtam le.

3. A harmadik kategóriába azok a lakosok illeszkednek bele, akik a legjobban igyekeznek összeegyeztetni a vidéki és a városi életet, nem idegen számukra a vidéki életmód. Eseményeken való részvételi szándékuk nagyon magas. A faluban telepedtek le, szoros

kapcsolatot ápolnak a szomszédokkal valamint a falu tagjaival. A kategóriát a „tudatos beilleszkedők” kifejezéssel illetném.

2. A városiak jelenléte, beilleszkedése

A város közelsége a falu életében nagyon nagy befolyással van. Minden interjúalanyom életében fontos szerepet tölt/töltött be a város, mivel minden alany iskolai tanulmányait ott végezte, és a munkahelyek hiánya is a városra vonzotta őket, amely a mai napig megfigyelhető a faluban. A falura való költözéskor is szempont volt, hogy közel legyen a város, mivel mindegyik interjúalanyom oda jár munkába, valamint a gyermekek szempontjából is fontos volt egy színvonalasabb taníttatás.

Költözésnél: *„szempont az volt, hogy közel legyen a városhoz, mivel Szentgyörgyön jártak a gyerekek iskolába, és hogy ne szakadjanak el az ottani színvonalasabb tanítástól.” K. J.*

„... a faluban nincs nagyon lehetőség munkavállalásra.” K. M.

A város közelsége, nem csak a lakókra van hatással, hanem a közösségi életre is, mivel a falu életében egyre nagyobb arányban jelennek meg a városról kiköltözött lakók. Ez a jelenség átalakítja a falu szerkezetét, gazdaságát és a közösséget.

„Most vannak új beköltözöttek úgymond, mert közel van a városhoz, és építkeznek... Szerintem jobb anyagi lehetőségeink vannak...” K. M.

„A beköltözöttek, azok próbálják hozni magukkal a nagyvárosi életet, próbálják azt a szintet elvárni a falusitól, és elfelejtik, hogy a falu nem város.” A.J.

Csizmady és Csurgó megállapítása szerint a városiak beilleszkedési hajlandóságát nagyban befolyásolják a városiasodás, a retradicionalizáció, valamint a „vidéki családi idill”, melyek az általunk behatárolt lakossági kategóriák mindegyikénél megfigyelhetők. A zárt romantizálók jellemzőiből adódóan a városiasodás figyelhető meg, mivel teljesen elkülönülnek a falu közösségétől és nem képesek/akarnak kiszakadni a város által nyújtott lehetőségekből és a faluba is csak aludni járnak haza, szinte láthatatlanok a faluban élők számára.

„... tényleg csak aludni járok haza. Nyáron próbálok több időt itthon tölteni, de ez elég kevés, mert a vállalkozás lefoglal.” A. J.

A következő két kategóriában, vagyis a nyitott romantizálókénál és a tudatos beilleszkedőkénél, keverve találhatók a retraditionalizáció és a „vidéki családi idill” jellemzői. Mivel a két migrációs kategória közt átfedések is megtalálhatók, ebből arra következtetünk, hogy a beilleszkedési hajlandóságok is eléggé keveredhetnek, épp ezért jellemzőek rájuk a meglévő városi elemek, ezen felül a közösség és a hagyomány szerepe. Azoknál, akik a faluban telepedtek le, a beilleszkedés gördülékenyen ment és szinte teljes mértékben a falu tagjai lettek.

„... a gyerekkori tapasztalat az nagyon segített, hogy beilleszkedjünk, nem idegenként vettek. Biza beletelt egy olyan jó esztendőbe, míg az ember a közösségbe be tudott valamilyen szempontból illeszkedni. A kölcsönösség az nagyon fontos egy közösségben, mert másképp akkor csak idegennek kezelnek.” K. J.

„akikkel én megismerkedtem, annyira beilleszkedtek, annyira összeforrtak az itt lévőkkel, hogy észre se lehet venni, hogy nem itt születtek, hanem idejöttek. Viszont a falu peremén lévő újak, azok nem keverednek a faluba, azok csak átutaznak a falun... ki volt alakulva egy bizonyos viselkedés vagy program, amit a legtöbb folytatott Szentgyörgyön.” T. E.

A városról kiköltözötték döntéseit a lakhelyválasztással kapcsolatban szintén a migrációs kategóriák segítségével lehet pontosan körülhatárolni. A zárt romantizálókénál teljes mértékben a természet közelsége, a nyugalom, ezen felül a város közelsége volt a szempont. Választásuk spontán módon történt.

„Kerestük a telkeket, kijöttünk, megláttuk, megtetszett, és megvettük.” K. K.

A nyitott romantizálók esetében szintén kiemelkedő helyet kapott a természet és a város közelsége, viszont ennél a csoportnál jellemző volt, hogy a megvásárolt területet először csak üdülőként használták. Ez a fajta megközelítés számomra arra enged következtetni, hogy letelepedési szándékuk egy megfontolt döntés volt.

Stan (2012) szerint, a városból elköltözni szándékozó személyek, pontos költség-haszon tervet kell, hogy készítsenek, amely segítségével feltárhatjuk a költözéssel járó hátrányokat. Különösen a családok esetében fontos egy ilyen költség-haszon értékelést készíteni, mivel mérlegelniük kell a városi élethez képest, milyen akadályokba ütközhetnek, mint például a közlekedéssel járó plusz költségek. A jó döntés meghozása érdekében a városi lakosoknak érdemes egy erősség - gyengeség listát összeállítani, amely kiterjed az adott település elhelyezkedésére, környezetére, továbbá településen élők tapasztalataira, véleményére. Annak érdekében, hogy még megalapozottabb döntést hozzanak, érdemes tapasztalatot szerezni a rurális életről, amit a legjobban ház bérletével lehet kivitelezni (Stan, 2012).

Kálnokra kiköltözöttek esetében is megfigyelhető ez a megközelítésmód, mivel az üdülők megvásárlásával tapasztalatot szereztek a vidéki életmódról, továbbá alaposabban megismerték a települést ahova letelepedtek.

„Minden hétfőig meg tudok tölteni pozitív és akkora energiával, hogy hétfőtől péntekig bemegyek a városba és az emberek közt, akkor úgy ad nekem egy ilyen jó, pozitív érzést.” K. A.

A tudatos beilleszkedők nem véletlenül kapták ezt az elnevezést, mivel pontos elképzelésekkel választották az adott területet, a lakhelyválasztást meghatározta, hogy ne egy teljesen idegen faluba költözzenek, emellett a családi kötődés is fontos szerepet játszott.

„Annyi szerencsénk volt, hogy a feleségemnek, Piroskának a nagybátyái itt laktak, ő meg ide sokat járt gyerekkorában, meg fiatal korában a faluba, úgyhogy ismerősök, tiszta-tiszta idegen helyre, nem költöztünk be.” K. J.

Pozitívként említették az új lakókkal együtt megjelenő új vállalkozásokat, ami állást biztosít a faluban élőknek, és növeli a falu bevételét, valamint a falu külalakjának a változását eredményezi. Az őslakó kálnokiak befogadási hajlandóságára kitérve ellentmondásokba ütköztem, mivel a nyitott romantizálók és a tudatos beilleszkedők kategóriájába tartozók szerint a falu nyitott volt az érkezésükre, viszont a zárt romantizálók úgy gondolják, hogy a falusaik nem mutatnak befogadási hajlandóságok az új lakosok irányába. Ebből az ellentmondásból arra a következtetésre jutottam, hogy a zárt romantizálók teljes elszigeteltségének köszönhetően, nem próbálnak meg a faluhoz kapcsolódni, valamint ha a próbálkozásuk akadályba ütközik,

akkor képesek teljesen lemondani róla. Percepcióik származhatnak a szándékaik visszatükrözéseiből a helybeliek viszonyulásában.

„olyan elképzeléssel jöttem falura, hogy majd tagja leszek az itteni közösségnek, aktív tagja leszek az itteni közösségnek. Abszolút nyitott voltam, lettem volna arra, hogy ez meg is valósuljon. Igazából azt gondolom, hogy mint mindenki más, aki városról kiköltözik, abba ütközik, hogy nem fogadják be.” Sz. Sz.

„a falusiak azok nyitottak erre (a városiak befogadására) viszont akik újak, akik jöttek jövevények, nem feltétlenül akarnak ebbe belemászni, azt hiszem.” Sz. Sz.

Úgy az interjúalanyaim, mint a szakirodalom szerint a városiak legnagyobb motivációja a vidékre való költözésben nem más, mint a vidéki imázs, mivel a városiak számára a falu biztosítja az elképzelt idillikus képet, melyet saját maguk alakíthatnak ki.

3. A falu szerkezeti felépítése

A falu szerkezeti felépítését tekintve visszacsatolnék a szakirodalomra, miszerint a falvakon belül különböző részek alakulnak ki, melyeket megkülönböztethetünk státusz valamint használati mód szerint. Ez Kálnok esetében sincs másképp, mivel a falun belül nagyon jól megfigyelhető a városiak és a falusiak közti szakadék, amit az alanyaim ki is hangsúlyoztak.

„Van egy olyan felső negyed, ahol nem is tudom, hogy ott kik vannak. Tehát ezek teljesen újak. A falunak az alsó fele, az úgy átlagban azok az emberek, akik ide születtek, vagy esetleg vettek egy-egy házat.” T. E.

Már az előzőkben is említett migrációs kategóriák esetén bemutatásra kerültek a falun belüli elhelyezkedési szokások, melyeket túlnyomó részt a költözés motivációja határoz meg. Azoknak, akik a természetközelségre vágynak, a legmegfelelőbb letelepedési közeg a falun kívül található újparcellás helyek, melyek távol esnek a falutól, ezáltal biztosítva a nyugalmat és a kitűnő panorámát.

„Akik a városról kiköltöztek, azok legtöbb mind a falu peremén vásároltak telkeket, és oda építettek. Lehet, hogy olcsóbban megkapták, mint a falu közepén... kevesen, nagyon kevesen vannak, akik a falu, a régi falunak a területére építkeztek.” Sz. A.

„Sokan vannak ott a felső részen, akik teljesen újak, és nem nagyon vesznek részt a közösségépítésben. Itt vannak, megvannak, elvannak, csendben vannak, de nem feltétlenül avatkoznak bele semmibe.” Sz. Sz.

4. Hogyan látja Kálnokot?

Kálnok leírásában mindegyik alanyom kiemelte, hogy egy kicsi településről beszélünk, ami az évek alatt nagy átalakulásokon ment keresztül, főleg ami a falu lakosságának az összetételét illeti.

Kulcsfontosságú jelentőséggel bír a falu lakói számára a nemzeti identitás, mivel kiemelték, hogy a faluban túlnyomó részt magyarok laknak, románok is csak 1-2 család van, valamint 2 vegyes család (roma-magyar). A falu nemzetiségi megoszlása nemcsak a lakók számára fontos, hanem a lakhelyválasztáskor is kiemelt jelentőséggel bírt. Ahogy Csurgó és Szatmári is említette a közösségi identitás egyik meghatározó eleme a falusi életmódnak, mely még vonzóbbá teszi vidéket a falusiak számára (Csurgó - Szatmári, 2014).

„Amikor a telket megvettem, akkor meg voltam győződve, hogy csak magyar, székely ember lakja.” A. J.

A falu lakóit tekintve átlagos, munkásemberekről beszélünk. A munkalehetőségekre kitérve, régen dühögött a faluban a mezőgazdaság és az állattartás, mára viszont ez már kihalóban van, a város közelsége miatt. Kálnok lakóinak túlnyomó része a városban dolgozik, melyet a következő fejezetben bővebben kifejték.

„Erősen sokat változott a falunak az összetétele. A 2000-es években már megkezdődtek ezek a bevándorlás, tehát a városról való szabadulás, így mondhatom, hogy valahogy egy kicsit szabaduljanak meg attól a füstös várostól, falura kíváncsiak.” Sz. A.

„Kálnok, egy kis falu, mondhatnánk úgy, hogy majdnem színmagyar, nincsen cigány család, román család is tudtommal egy van vagy kettő, és dolgos emberek voltak. Valamikor Kálnokon annyi volt az állat, mikor reggel a gyermekeim kiültek a kapuba, nézték a csorda megy, este jön a csorda. Tehát a gazdaság, az taccsra ment.” T. E.

Érdekesnek tartom, hogy az egyik városról kiköltözött interjúalanyom nagyon részletesen, múltba visszanyúló leírást adott Kálnokról. Ebből arra következtetek, hogy neki fontos volt, hogy megismerje azt a települést ahol él, ezáltal megerősítve a lokális identitását.

5. Pozitív és negatív falukép

A falu életében nagy pozitívumként hat a város közelsége. Kiemelték, hogy a falu lakóinak többsége a városba jár dolgozni, mivel jobb megélhetést tudnak biztosítani a családjuknak és egy színvonalas életet tudnak fenntartani. A város közelsége miatt a fiataloknak nem kell más településre költözniük a munkahelyek miatt, ezáltal is csökken a faluban a migrációnak az aránya. Viszont a városi befolyás negatívumokat is von maga után, mivel megjelennek a státuszkülönbségek, melyek konfliktusokat szülhetnek a lakók közt.

„A városban ugye munkahely, meg anyagi fedezet is sokkal könnyebben, minthogy mezőgazdaságból dolgoznánk, abból élnének. A pozitívuma ez, hogy az anyagi fedezet megvan, a fiatalok nem kell esetleg elmennie. A negatívuma meg a városnak az... elidegenedés egymástól, a rongyrázás, hogy ki vagyok én, mert én most itt dolgozok, ott dolgozok, többet keresek, mint te, lenézlek...” K. J.

Mint már a fentiekben is említettem a vidéki életforma jellemzői nagyon csábítóak az emberek számára, mint például a szabadság, a csend, a nyugalom, melyek a falun élés pozitívumának megtestesítői. A zárt és nyitott romantizálók körében a faluval kapcsolatos negatívumként egyedül az infrastruktúra hiányát hozták fel, ezzel is beigazolvva Chefonova és mtsai. (2017) állítását, miszerint a városiak számára a túl „igazi” vidék elutasító lehet, ezért próbálnak a város környéki településre költözni (Chefonova et al., 2017).

„Pozitív a szabadság. Azt eszem, amit megtermelek, tudom, hogy mit termelek, zöldséget, állatokat, tehát önellátó tudok lenni... ugyanúgy, mint városon, itt is megvan minden.” T. E.

„Szerintem jobb, a pozitív hatása az, hogy kint szabad levegőn vagy nem burrognak, nem zsinyyegnek, nem döngetnek melletted, a csend.” Sz. Sz.

A városról kiköltözöttek leggyakrabban megemlített pozitívuma, amit a faluval kapcsolatban felhoztak, az nem más, mint a természettel való közvetlen kapcsolat. Az alanyok elbeszéléseiből tisztán kihallatszik a vidékről alkotott idillikus kép, mely Csurgó (2014) meghatározása szerint kiemelkedő jelentőséggel bír a vidékre való költözés esetén, amit a nosztalgia és a természethez való vágyódás vált ki (Csurgó, 2014).

Persze a vidéki idill mögé nézve előbukkannak olyan hátrányok is, melyeket elfed a túlromantizált vidéki tér. Ezek a problémák városi kiköltözötteknek nem jelentenek különösebb kihívást, mivel nekik nem kell megküzdniük olyan gondokkal, ami a falusi embernek mai napig kihívást jelent, mint például a fűtés (városiaknál: központi fűtés, falusiaknál: kályhába való tüzelés), vagy a közlekedés. A nyitott és zárt romantizálók az infrastruktúra hiányát említették a legfőbb negatívumként, viszont elmondásuk szerint számukra csak előny, mivel ennek a hiánya nem vonz még több városit. Ezek alapján arra a megállapításra jutottam, hogy a kitelepültek számára annyira erős a természetről alkotott kép, hogy képesek érte áldozatokat is meghozni a saját vágyaik elérése és megtartása érdekében.

„... hátrány a fűtés végett, hogy mindenütt nincs meleg, nem úgy van, hogy minden szobában egyforma hőmérséklet van. A másik dolog az, hogy akinek nincs közlekedési eszköze, az autóbuszra várakozni kell, így a kultúrán is egy picit visszább vannak a falusiak.” T. E.

„Jó, hogy ilyen rendezetlen, mert kevesen jönnek. Az egyetlen negatív a rossz út, ami végül is az se lehet negatív, mert ha aszfaltos lenne, akkor szerintem itt már mind körbe lenne építve.” K. K.

6. Közösségi élet

Az interjúalanyaimmal való beszélgetések közben kiderült, hogy a faluban történő közösségi események egyre inkább kihalóban vannak. Elmondások szerint régen a faluban

rengeteg eseményt szerveztek, melynek köszönhetően egyre erősödött a közösségi identitás. A falu életét meghatározták a színdarabok, valamint a mulatságok, melyeket havi rendszerességgel rendeztek meg a falu fiataljai. Továbbá a közösségi élet erősítése érdekében végzett közmunkák is nagy szerepet játszottak.

„Valamikor, a falunak színjátszó kör, dalárdája, fúvós zenekara, népi zenekara volt, közösségi életet ez mozgatta, az egyházak kölcsönösen szerveztek rendezvényeket, a kulturális élet szempontjából.” K. J.

A mai időkben az egyházak vállalták fel a közösségi élet fenntartását a faluban. Interjúalanyaim szerint a faluban nincs egy olyan személy, akinek a segítségével különböző közösségi eseményeket meg lehetne szervezni, ezért ezt a szerepet az egyháznak kellett átvállalnia. Ezzel az egyedüli baj csak az, hogy az egyház kimondottan a valláshoz kapcsolódó eseményeket szervez, amelyek a közösségnek csak egy bizonyos rétegét képesek megszólítani.

„A jobban összetartás lényegében a magon múlik, tehát a szikrán múlik. Hogyha van, aki mozgassa és noszogassa az embert.” Sz. A.

„Hát most események, ugye a református egyház, amennyire tudja segíteni, vagy amennyire a közösséget, amennyire összehozza... kulturális programok, azok nem nagyon vannak.” Sz. Sz.

Többen megemlézték, hogy a faluban nincs egy olyan helyiség, ahol meg lehetne tartani különböző eseményeket, mivel a falu jelenleg nem rendelkezik használható kultúrotthonnal. Szerintük az önkormányzat hozzáállása is változtathatna a település közösségi életén. A lakók úgy érzik, hogy Kálnok el van hanyagolva, ami abból adódik, hogy nem közszékhely.

„... azért nem volt, mert nincs kultúrotthon, de lett volna más hely, ahol megszervezni, de nem szervezték, mert nem is akarták megszervezni. Szerintem a tanácsstagok lennének azok, akik lényegében össze kéne kovácsolják jobban az embereket.” Sz. A.

„Mivel, hogy nincs helyiség sincs, ahol valamit megszervezzünk, valami komolyabbat. Kálnok, Köröspatak mostohagyermek, ez valószínű így is van.” Sz. Sz.

„Hát tehetne többet azért az önkormányzat... egy kicsit Kálnok azért úgy el van hanyagolva községi szinten, de hát reméljük, hogy jobb lesz.” K. M.

A közösségi eseményeken való részvételi hajlandóságot szintén a migrációs formák segítségével tudjuk osztályozni. A zárt romantizálók nem igénylik a falu eseményein való részvételt, teljes mértékben elzárkóznak a falutól, viszont a rendezvényekről rendszeresen értesülnek. A nyitott romantizálók esetében viszont a gyerekek van a legnagyobb összekapcsoló ereje a faluban történő eseményekkel. Ahogy Rivera és Tolosana (2022) migrációs csoportjaiban is kiemelte a tapasztalati elvonulós migráció esetén a kapcsolatot kialakítását a faluval leginkább a gyerek jelenléte tudja előmozdítani (Rivera Jasús & Tolosana Sanz, 2022).

„Inkább a lányom, amin részt vesz. Mondjuk, az ilyen gyerektevékenységek vannak, amik az egyház körül zajlanak.” K. A.

A tudatos beilleszkedők kiemelkedő szerepet vállalnak a közösségi élet fenntartása érdekében, ezzel is erősítve közösségi identitásukat.

Kálnok közösségi életében való részvételt leginkább a beilleszkedési szándék határozza meg. A migrációs formák közti átmenet elősegítése érdekében nem csak az új lakóknak kell előmozdítani az integrációt, hanem a falu összes tagjának, mivel egy erős közösség kialakítása a cél. Megfigyeléseim és az interjúkban elhangzottak alapján az őshonos falusiak az új lakosoktól várják a nyitást, viszont az újak a falusiaktól. Ebben az esetben merülnek fel leginkább a státuszkülönbségek, mivel a városiak szerint a falusiak még mindig elmaradottak, ezáltal nem tud létrejönni köztük a kapcsolat.

„... idegenek is telepedtek a faluba, azoknak nagyobb része nem kapcsolódik a társasági élethez, vagy a közösségi élethez. A faluban történő eseményeken szívesen részt vesznek, ha időben értesülnek róla.” K. J.

Szakirodalmi szempontokat figyelembe véve, a Kálnokra költözötteknél nem figyelhető meg a tipikus retradicionalizációs folyamat. Az új lakók egy része szívesen részt vesz a faluban történő közösségi eseményeken, viszont nem vállalnak szerepet a közösség összetartásában.

Véleményem szerint Kálnok lakói szívesen fogadnák, ha lenne egy olyan személy, aki valamilyen közösségi eseményt szervezne, legyen szó akár új lakóról is. Nagyobb hajlandóság lenne az őslakosokban, hogy részt vegyenek ezeken, vagy akár ösztönzően is hatna rájuk, ha egy idegen szervezne valamilyen közösségösszetartó programot, ezáltal bennük is jobban feléledne a közösségtudat.

Összegzés

Kutatásomban jól észlelhető, hogy a város közelsége milyen befolyással van egy vidéki közösség életére. Kálnok életében különösen nagymértékű és a múltba visszanyúló változások figyelhetők meg. Már a rendszerváltás után, munkavállalás szempontjából sokan húzódtak a város irányába, ezért a város jelenléte pozitívan hat/hatott a falusiak életére. Ugyanakkor a városi munkahelyekkel egyre inkább jellemzőbb lett a falura az ingázás, melynek következtében kezdett gyengülni a közösségi összetartás.

A kálnoki lakók azáltal, hogy szoros kapcsolatot ápoltak a városiakkal, sokkal inkább befogadóbbak lettek a kitelepültekkel, mivel köztük töltötték a mindennapjaikat. Kivételt képeznek azok az új lakók, akik nem hajlandóak részt venni a falu életében.

A faluba érkező új lakókat három csoportba lehet osztani, melyeknek a zárt romantizáló, nyitott romantizáló valamint a tudatos beilleszkedő elnevezést adtam. Ez a három kategória segít megérteni, hogy a városiak miként, hogyan vesznek részt a falu életében, továbbá beilleszkedési hajlandóságuk szerint is könnyen beazonosíthatóvá válnak. A zárt romantizálók, teljesen kizárják magukat a falu életéből, ezt tükrözi a letelepedési helyük is, mivel a falu peremére költöznek, lévén, hogy a természet a legnagyobb motivációjuk a lakhelyváltogatásukban. Ők a falutól elkülönülve élnek, továbbra is városi életmódot folytatnak, a faluba csak aludni járnak haza. A nyitott romantizálók esetében még mindig a legfőbb mozgatóereje a migrációnak a természet, de már megjelennek a közösségi identitás erősítése fele mutató jelek. Szintén a mindennapjaik részét képezi a város, de a falusi életmód fele is tesznek lépéseket. Az első két kategóriában a település kiválasztásában nem volt tudatos döntés, véletlenszerűen történt a kiválasztás, a lényeg a természet közelségén volt.

Az utolsó kategória az nem más, mint a tudatos beilleszkedők. A falu fele erős kötődésük alakult ki, jellemzően a faluban vásároltak ingatlant, ezzel is még inkább beolvadva környezetükbe. Községi eseményeken való részvételi szándékuk igen magas. Náluk is jelen van a város, viszont az ebbe a kategóriába tartozók próbálják a legjobban összeegyeztetni a vidéki életüket a várossal.

Az általam létrehozott kategóriák könnyebb megértése és a hasonlóságok, valamint különbségek érzékeltetése érdekében az alábbi táblázatba összegeztem a kategóriák jellemzőit:

1. Táblázat: Kálnoki betelepültek kategorizálása (saját tipológia)

	Zárt romantizálók	Nyitott romantizálók	Tudatos beilleszkedők
Előélet	nem volt faluval kapcsolata	kismértékű kapcsolat rurális térséggel	falun nevelkedett
Családi állapot	egyedülálló/párkapcsolat	családos	családos
Migrációs motivációk	természet csend nyugalom	természet csend vidéki életmód	vidéki életmód közösségi identitás növelése
Falun belüli elhelyezkedés	falu peremén	falu peremén	faluban
Beilleszkedési hajlandóság	egyáltalán nincs	alacsony	nagyon magas
Közösségi eseményeken való részvétel	egyáltalán nem	ritkán	legtöbb
Kapcsolattartás a falusiakkal/szomszédokkal	egyáltalán nem	csak a szomszédokkal	a falusiakkal és a szomszédokkal egyaránt

A város jelenléte leginkább közösségi és térbeli változásokat okozott a falu életében. Egyre több városi költözött a faluba, akiknek beilleszkedési hajlandóságát a szakirodalom által meghatározott három típusú folyamatba osztottam el: városiasodás, retraditionalizáció, valamint a „vidéki családi idill”. Kálnok esetében mind a három fogalom jellemzői megtalálhatók, ami a nagyon heterogén közösségnek köszönhető. Hasonlóság figyelhető meg, mivel mind a három típus életében nagy szerepet játszik a város jelenléte. Különbség viszont a beilleszkedési hajlandóságokban, a falusi tér használatában valamint a közösségi életben figyelhető meg.

Kálnok közösségi életében végbemenő változások ellenére is erős a lakók közösségi identitása, viszont nem annyira, hogy fellendítsék a falu egyre inkább gyengülő közösségi életét. Mindenki szerint valaki másnak kellene tennie a közösségért és nem hajlandóak saját maguk tenni érte. A zárt romantizálók nagyobb nyitást várnának el az őslakosoktól, viszont a

kálnokiak szerint az újaknak kellene hozzájuk alkalmazkodniuk, ezzel is nehezítve az összetartást.

Személyes véleményem szerint nagy ellentmondások figyelhetők meg a falusiak életében, mivel szerintük nagy előny, hogy közel van a város, viszont az ezzel járó hátrányokat nem hajlandók elfogadni. Ami a kitelepülteket illeti: jó, hogy jöttek, de ha ők nem hajlandók azért tenni, hogy beilleszkedjenek, akkor a falu nem is ad lehetőséget erre. Mindenki szeretné, ha a faluban sűrűbb közösségi élet lenne, viszont senki sem tesz érte semmit, mivel mindenki mástól várja el. Ezért szerintem az elkövetkező években Kálnokon nem lesz tapasztalható javulás, ami a közösségi életet illeti, egészen addig, amíg nem lesz egy olyan személyiség, aki összefogja majd a kitelepülteket és az őshonosokat.

Irodalomjegyzék

- Chefonova, E. és mtsai., 2017. Social integration factors of the population living in a rural environment. *Journal of Pharmacy Research*, 11(10), pp. 1289-1293.
- Coman, G., 2002. Vecinătățile fără vecini. In: V. Mihăilescu, szerk. *Vecini și Vecinități în Transilvania*. Bukarest: Paideia, pp. 93-118.
- Csizmady , A. & Csurgó, B., 2012. A városból vidékre költözők beilleszkedési stratégiái. In: I. Kovách, C. Dupcsik, T. P. Tóth & J. Takács, szerk. *Társadalmi integráció a jelenkori Magyarországon*. Budapest: Argumentum, pp. 149-166.
- Csurgó, B., 2013. „Vidéken lakni és vidéken élni”: A városból vidékre költözők hatása a vidék átalakulására: a város környéki vidék. Budapest: Argumentum - MTA TTK Szociológiai Intézet.
- Csurgó, B., 2014. A vidék nosztalgiája. Kulturális örökség, turizmus- és közösség-szervezés három észak-alföldi kistérségben. *Socio.hu Társadalomtudományi Szemle*, 4(2), pp. 1-20.
- Csurgó, B. és mtsai., 2023. Place Naming and Place Making: The Social Construction of Rural Landscape. *Land*, 12(8), p. 1528.
- Csurgó, B. & Szatmári, A., 2014. Vidéki kultúra, helyi közösség és lokális identitás: A kulturális örökség szerepe a lokális identitásépítésben és a helyi. *Metszetek*, Issue 3, pp. 33-51.
- INS, 2024. *INS - Direcția Județeană de Statistică COVASNA*. [Online] Available at: <https://covasna.insse.ro/produse-si-servicii/statistici-judetene/populatia/> [Hozzáférés dátuma: 03 04 2024].
- Kovách, I., 2012. *A vidék az ezredfordulón: A jelenkori magyar vidéki társadalom szerkezeti*. Budapest: Argumentum.

- Negru, A., 2006. Comunitatea rurală între global și local. Studiu de caz în zona periurbană. *Anuarul Institutului de Istorie „George Bariț” din Cluj-Napoca*, Editura Academiei Române, 4(Humanistică), pp. 77-108.
- Pásztor, G., 2016. Kertvárosi élet: álom vagy átok?. *Korunk*, 3(1), pp. 9-16.
- Paveliuc - Olariu, C., 2011. *Studii privind perfecționarea managementului strategic în dezvoltarea rurală durabilă din Depresiunea Jijia-Bahlui*. Iași: Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară Ion Ionescu de la Brad.
- Rivera Jasús, M. & Tolosana Sanz, E., 2022. The narratives of new rural residents in the configuration of the peri-urban area: From circumstantial constraints to openness. *Population, Space and Place*, 28(6).
- Sandu, D., 2011. *Dezvoltare comunitara si regionala*. Bukarest: Polirom.
- Stan, O. M., 2012. Construcția neo-ruralului la porțile orașului: vectorii satisfacției rezidențiale în suburbiile emergente. *Revista Sociologie Românească*, 9(1), pp. 89-112.
- Tomay, K. & Lajos, V., 2022. A képzelt vidék – a lehetséges, megteremtett és megélt vidékiség. *Szociológiai Szemle*, 32(1), p. 4–14..
- Tomay, K. & Völgyi, B., 2022. Közösség és dzsentrifikáció egy vidéki településen. *Szociológiai Szemle*, 32(1), pp. 65-87.